

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

“DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASINING FANDAGI AHAMIYATI”

Suyunov Asadbek Olimjon o'g'li

Bojxona instituti, 1–kurs kursanti.

Ilmiy rahbar: Dilshod Yuldashevich Sattorov

Bojxona instituti, “Umum huquqiy fanlar kafedrası o'qituvchisi, dotsent.

Annotatsiya: *Ushbu maqolada davlat va huquq nazariyasining yuridik fanlar tizimida gi tutgan o' rni hamda uning ilmiy-metodologik ahamiyati tahlil qilinadi. Davlat va huquq nazariyasining ijtimoiy fanlar bilan o'zaro aloqasi, huquqiy tafakkur va huquqiy ongni shakllantirishdagi roli, shuningdek huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritib beriladi.*

Kalit so'zlar: *davlat, huquq, davlat va huquq nazariyasi, huquqiy ong, huquqiy davlat*

Аннотация: *В данной статье анализируется место теории государства и права в системе юридических наук, а также её научно-методологическое значение. Раскрывается взаимосвязь теории государства и права с общественными науками, её роль в формировании правового мышления и правового сознания, а также значение в развитии правового государства и гражданского общества.*

Ключевые слова: *государство, право, теория государства и права, правовое сознание, правовое государство*

Abstract: *This article examines the role of the theory of state and law within the system of legal sciences and analyzes its scientific and methodological significance. The interrelation of the theory of state and law with social sciences, its role in shaping legal thinking and legal consciousness, as well as its importance in the development of a rule-of-law state and civil society are highlighted.*

Keywords: *state, law, theory of state and law, legal consciousness, rule of law*

KIRISH

Davlat va huquq nazariyasi yuridik fanlar tizimida muhim o'rin tutuvchi fundamental fandir. Ushbu fan davlat va huquqning kelib chiqishi, mohiyati, rivojlanish qonuniyatlari hamda jamiyat hayotidagi o'rnini o'rganadi. Davlat va huquq nazariyasi nafaqat yuridik fanlar uchun, balki siyosatshunoslik, falsafa, sotsiologiya kabi ijtimoiy fanlar uchun ham nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Shu bois ushbu fan jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni shakllantirishda alohida ahamiyat kasb etadi.

ASOSIY QISM

Davlat va huquq nazariyasi yuridik fanlar tizimida yetakchi va fundamental fan hisoblanadi. Ushbu fan davlat va huquqning vujudga kelishi, rivojlanishi hamda jamiyat hayotidagi o'rnini bilan bog'liq umumiy qonuniyatlarni o'rganadi. Davlat va huquq nazariyasi barcha yuridik fanlar uchun nazariy poydevor bo'lib xizmat qiladi, chunki u huquqshunoslikda qo'llaniladigan asosiy tushunchalar va kategoriyalarni shakllantiradi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Davlat va huquq nazariyasining eng muhim ahamiyatlaridan biri uning metodologik vazifasi bilan belgilanadi. Ushbu fan boshqa yuridik fanlar, jumladan konstitutsiyaviy huquq, fuqarolik huquqi, jinoyat huquqi va ma'muriy huquq uchun ilmiy-tadqiqot usullarini belgilab beradi. Davlat va huquq hodisalarini tahlil qilishda dialektik, tizimli, tarixiy va mantiqiy usullardan foydalanish aynan davlat va huquq nazariyasi orqali asoslab beriladi. Bu esa yuridik fanlarning ilmiy asosda rivojlanishini ta'minlaydi. [1]

Shuningdek, davlat va huquq nazariyasi nazariy bilish vazifasini bajaradi. Ushbu fan davlat va huquqning mohiyatini, mazmunini hamda funksiyalarini ochib beradi. Davlatning siyosiy hokimiyatni amalga oshirishdagi o'rnini, huquqning jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishdagi roli ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Natijada davlat va huquqning jamiyat taraqqiyotiga ta'siri haqida chuqur ilmiy xulosalar shakllanadi.

Davlat va huquq nazariyasining amaliy ahamiyati ham katta. Ushbu fan doirasida ishlab chiqilgan nazariy xulosalar huquq ijodkorligi jarayonida, ya'ni qonun va normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi. Qonunlarning ijtimoiy ehtiyojlarga mos bo'lishi, huquqiy normalarning samarali ishlashi davlat va huquq nazariyasining ilmiy tavsiyalariga asoslanadi. Bundan tashqari, sud va huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatida ham ushbu fan muhim nazariy manba hisoblanadi.

Bundan tashqari, davlat va huquq nazariyasi tarbiyaviy va ma'rifiy vazifani ham bajaradi. U shaxsda huquqiy ong, huquqiy madaniyat va qonunga hurmat hissini shakllantiradi. Ayniqsa, yoshlar ongida adolat, qonun ustuvorligi va fuqarolik mas'uliyati kabi qadriyatlarni mustahkamlashda davlat va huquq nazariyasining o'rnini beqiyosdir. Bu esa jamiyatda huquqbuzarliklarning oldini olish va qonuniyligni ta'minlashga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, davlat va huquq nazariyasi boshqa ijtimoiy fanlar bilan uzviy bog'liq holda rivojlanadi. Falsafa, siyosatshunoslik, sotsiologiya va tarix fanlari bilan o'zaro aloqada bo'lishi uning ilmiy doirasini yanada kengaytiradi. Mazkur fanlar bilan integratsiya davlat va huquq hodisalarini chuqurroq va har tomonlama tahlil qilish imkonini beradi.

Metodologik vazifasi

Davlat va huquq nazariyasi boshqa yuridik fanlar uchun metodologik poydevor yaratadi. U huquqshunoslikda ishlatiladigan asosiy tushunchalar va kategoriyalarni ishlab chiqadi, ilmiy-tadqiqot usullarini belgilaydi. Shu bilan birga, davlat va huquq hodisalarini tahlil qilishda sistemali, tarixiy, solishtirma va dialektik metodlar muhim ahamiyat kasb etadi. Bu usullar yordamida qonunchilikni takomillashtirish va huquqni qo'llash jarayoni ilmiy asosga ega bo'ladi. [2]

Nazariy bilish (gnoseologik) vazifasi

Davlat va huquq nazariyasi davlat va huquqning mohiyatini, ularning ijtimoiy vazifalarini ochib beradi. Masalan, huquqiy normaning jamiyatdagi funksiyasini tahlil qilish, davlatning huquqiy tartibni ta'minlashdagi o'rnini aniqlash, fuqarolar huquqlari va majburiyatlarini belgilash – bularning barchasi nazariy asosga ega bo'lishi zarur. Shu jihatdan davlat va huquq nazariyasi huquqiy tafakkur va ilmiy ongning shakllanishida asosiy vosita hisoblanadi. [3]

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Amaliy ahamiyati

Davlat va huquq nazariyasida ishlab chiqilgan ilmiy xulosalar amalda qo‘llaniladi. Bu xulosalar:

- qonun va normativ-huquqiy hujjatlarni yaratishda,
- sud va prokuratura amaliyotida,
- davlat boshqaruvi tizimini modernizatsiya qilishda foydalaniladi.

Masalan, zamonaviy O‘zbekiston Respublikasida fuqarolik jamiyatini rivojlantirish, qonun ustuvorligini ta’minlash va huquqiy ongni oshirishga davlat va huquq nazariyasining tavsiyalari asos bo‘lmoqda.

Tarbiyaviy va ma’rifiy vazifasi

Davlat va huquq nazariyasi shaxsda huquqiy ong, huquqiy madaniyat va qonunga hurmatni shakllantiradi. Yosh avlodda adolat, huquqiy mas’uliyat va fuqarolik madaniyatini rivojlantirishga yordam beradi. Bu esa jamiyatda qonuniylikni mustahkamlash va huquqbuzarliklarni kamaytirishning muhim omili hisoblanadi.

Jamiyat rivojidagi roli

Davlat va huquq nazariyasi global va zamonaviy kontekstda ham ahamiyatlidir. Masalan, xalqaro huquq, inson huquqlari, iqtisodiy va siyosiy jarayonlarni tahlil qilishda ushbu fan bilimlari qo‘llaniladi. Shu bilan birga, davlat va huquq nazariyasi fuqarolik jamiyatini mustahkamlash, demokratik tamoyillarni rivojlantirish va ijtimoiy adolatni ta’minlashga xizmat qiladi. [4]

Ijtimoiy fanlar bilan integratsiyasi

Davlat va huquq nazariyasi boshqa ijtimoiy fanlar – falsafa, sotsiologiya, siyosatshunoslik va tarix bilan integratsiyalashgan holda rivojlanadi. Bunday integratsiya davlat va huquq hodisalarini yanada chuqurroq va har tomonlama tahlil qilish imkonini beradi, shuningdek huquqiy madaniyatni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. [5]

Xulosa qilib aytganda, davlat va huquq nazariyasining asosiy qismi doirasida ko‘rib chiqilgan masalalar uning fandagi beqiyos ahamiyatini ko‘rsatadi. Ushbu fan nafaqat yuridik bilimlarning nazariy asosini yaratadi, balki huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini barpo etish jarayonida muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, davlat va huquq nazariyasi fanlar tizimida alohida o‘rin egallab, yuridik bilimlarning nazariy poydevorini tashkil etadi. Ushbu fan davlat va huquqning mohiyatini anglash, huquqiy tafakkurni rivojlantirish hamda huquqiy davlatni barpo etishda muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Shuning uchun ham davlat va huquq nazariyasini chuqur o‘rganish har bir huquqshunos va jamiyat a’zosi uchun zarur hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Islomov Z.M. Davlat va huquq nazariyasi. – Toshkent: Adolat, 2019.
2. Saidov A.X. Huquq nazariyasi asoslari.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

3. Kerimov D.A. Teoriya gosudarstva i prava. – Moskva: Norma, 2018.
4. Vengerov A.B. Theory of State and Law. – Moscow, 2017.
5. Vengerov A.B. Theory of State and Law, 2017

